

**Іван Пашкевич (1880–1959) — бібліотекознавець,
педагог, краєзнавець**

Тамара Литвин

*науковий співробітник відділу рукописів ЛННБУ ім. В. Стефаника,
канд. іст. наук*

Аналізується діяльність Івана Омеляновича Пашкевича в Науковій бібліотеці Львівського університету (1939–1941) і Львівській науковій бібліотеці АН УРСР (1945–1957).

Ключові слова: *Іван Пашкевич, Наукова бібліотека Львівського університету, Львівська наукова бібліотека АН УРСР, бібліографія.*

The article deals with the life of Ivan Omelyanovych Pashkevych and his work at the Scientific Library of Lviv University (1939–1941) and Lviv Scientific Library of Academy of Sciences of USSR (1945–1957).

Keywords: *Scientific Library of Lviv University, Lviv Scientific Library of Academy of Sciences of USSR, Bibliographical Department.*

Анализируется деятельность Ивана Омеляновича Пашкевича в Научной библиотеке Львовского университета (1939–1941) и Львовской научной библиотеке АН УССР (1945–1957).

Ключевые слова: *Иван Пашкевич, Научная библиотека Львовского университета, Львовская научной библиотека АН УССР, библиография.*

Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника — це не лише кількомільйонні колекції книг, газет і журналів, стародруків, рукописів, карт, творів мистецтва, численні картотеки, а й сотні людей — українців, поляків, євреїв, німців, австрійців, які в різні періоди її життєдіяльності формували і зберігали інтелектуально-інформаційний потенціал регіону і загалом науки. Серед них — педагог-лінгвіст й бібліотекознавець Іван Омелянович Пашкевич, який після Другої світової війни спричинився до розвою цієї унікальної світової книгозбірні у Львові. Власне пропонується розвідка є першим біобібліографічним узагальненням життя і творчості цієї непересічної постаті.

І. Пашкевич народився 4 листопада 1880 р. в сім'ї гімназійного педагога в Самборі на Львівщині, де здобув середню освіту. У

1898–1902 рр. навчався на правничому факультеті Львівського і Краківського університетів, а в 1903–1908 рр. — на філософському факультеті (відділення філології) Львівського університету, де вивчав класичну філологію, німецьку та англійську мови. Володів також польською, російською, французькою та італійською мовами [1; 10, арк. 200зв.-201; 11, арк. 196зв.-197; 12, арк. 195зв.-196; 13, арк. 283зв.-284; 14, арк. 204зв.-205; 15, арк. 212-213; 18]. Проживав з молодшою сестрою Степанидою Пашкевич (1889–1952) — діячкою довоєнного стрілецького руху; працювала співредактором львівського щоденника «Вперед» (1919–1922) і журналу «Наша мета» (1919–1922), вчителем географії українських шкіл у Львові, була співавтором розділу «Морфологічні краєвиди українських земель» у книзі «Географія українських і сумежних земель» (Львів, 1938), що вийшла за редакцією В. Кубійовича [39; 63, с. 44, 63, 64, 72, 78, 84].

Педагогічну діяльність І. Пашкевич розпочав 1909 р. у Другій Державній гімназії Львова. Під час Першої світової війни (1914) мобілізований до австрійського війська. Після проголошення Західно-Української Народної Республіки вступив до Галицької армії, де служив старшиною в інтендантурі Начальної команди. У 1919–1920 рр. перебував у польському полоні.

У міжвоєнний період працював у Жовківській державній гімназії (1920–1922), Філії державної гімназії з українською мовою навчання у Львові (1922–1940), Львівському державному лицейі (1938–1939) [1; 18]. І. Пашкевич підтримував добрі стосунки з істориком І. Крип'якевичем, який викладав у Філії української академічної гімназії в 1912–1925 рр. і мешкав на вул. Острозького, 7, неодноразово здійснював з істориком і його синами проходи містом [64, с. 611, 626]. Під впливом І. Крип'якевича опублікував низку краєзнавчих розвідок у львівському часописі «Життя і знання»: «Прогулька до тисів» (1929, ч. 9 (33), с. 265-266); «Краса наших гір» (1930, ч. 10/11 (34/35), с. 317-320); «У наших горах» (1931, ч. 1 (37), с. 27-29) [61, с. 406, 408; 62, с. 341, 343].

Лекції з німецької мови професора І. Пашкевича, палкого прихильника подорожей, для гімназистів завжди перетворювалися в «цікаві розповіді про інші країни, міста, народи». Поряд з ним в Українській академічній гімназії працювали: викладач української

мови і літератури Ярослав Біленький, латиніст Олександр Панейко, фізик Зенон Храпливий, історик Мар'ян Тирович, теоретик і практик «руханки» Степан Гайдучок, катехит о. Гавриїл Костельник [64, с. 611].

Після приєднання Західної України до СРСР-УРСР (1939) І. Пашкевича прийняли на посаду вченого секретаря бібліотеки Львівського університету, куди його запросив директор Богдан Барвінський [16]. На новій роботі І. Пашкевичу довелося брати участь в організації читалень і курсів української мови, реконструкції каталогів, прийманні книг із ліквідованих бібліотек наукових і релігійних установ, приватних колекцій. На той час у бібліотеці ще працювали відомі польські бібліотекознавці та книгознавці: Адам Бохенський, Анна Єджейовська, Валеріан Прайснер, Францішек Смолька та ін.

У відділі рукописних, стародрукованих та рідкісних книг Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка зберігається бібліотечний «Звіт за час від 1.10.1939 до 31.12.1940», який написав І. Пашкевич. У ньому зазначено, що, крім книжкового фонду, надзвичайно цінною була колекція монет (7 383 чисел, 11 180 штук), медалей (506 чисел, 517 штук), олійних картин (12), гравюр (41), фотографічних картонів (38), різьби (6), інших музейних предметів (15). Готуючи цей документ, І. Пашкевич опрацьовував звіт від 1 вересня 1937 р. до 31 серпня 1938 р. попереднього директора бібліотеки Рудольфа Котулі. Щоправда, до вересня 1939 р. незаінвентаризованими залишилися новостворені фонди: збірок Й. Козебродського (близько 7 000 томів) і Прусевича (500 чисел), Польської публічної бібліотеки (близько 5 500 томів) та ін. Після встановлення нової влади до книгозбірні реквізовано бібліотеки, зокрема Теологічного інституту університету (близько 25 000 томів), Товариства капеланів (1 000), Львівської капітули Римо-католицької церкви (3 000) та ін. [24].

Влітку 1941 р. І. Пашкевича евакуювали на схід — у Новосибірську та Кемерівську області, де працював скрипалем оркестру Українського театру ім. Т. Шевченка, викладав німецьку мову в двох середніх школах м. Кемерово [1; 18].

У січні 1945 р. І. Пашкевич знову переступив поріг добре знайомої бібліотеки «Оссолінеум» і написав заяву: «Згідно з викликом

Дирекції Бібліотеки від 1944 р. голошуся на роботу в Бібліотеку і прошу надати мені посаду головного бібліотекаря». На заяві тогочасний директор бібліотеки Філіалу АН УРСР у Львові В. Щурат написав резолюцію: «Прийнято на місце головного бібліотекаря тимчасово замість Огоновської. 4.I.45 р. Акад. Щурат» [20]. На той час у колективі працювали досвідчені бібліотекарі й науковці передвоєнної доби Богдан Барвінський, Марія Деркач, Зенон Курчаба, Марія Штеліга, Осип Суховерський, Осип Павлівський, Антін Генсьорський, Іван Шпитковський, Мечислав Гембарович та ін. [9, с. 152-153].

У бібліотеці, що розмістилася у чотирьох будівлях (вул. Осолінських, 2; Радянська, 24; Лисенка, 14; Баворовських, 2), діяли відділи: рукописний (завідувач Б. Барвінський), стародруків (Р. Барвінський), комплектування (Я. Янчак), обслуговування читачів (А. Генсьорський), опрацювання (І. Пашкевич), газетний (І. Боднар), спецфонд (І. Левицька), мистецтва (М. Гембарович), картосховище (ст. бібліотекар В. Печенюк), єврейський сектор (бібліотека єврейської літератури, Т. Заdereцький). Послугами бібліотеки 1945 р. скористалися 7 850 читачів, яким видано 17 881 творів [56]. Чималу науково-організаційну допомогу філії надавав директор Бібліотеки АН УРСР, відомий книгознавець Ю. Меженко, який 1945 р. відвідав Львів [56, арк. 38].

Як свідчить «Звіт Філії Бібліотеки АН УРСР за 1945р.», її працівники, насамперед старшої генерації, прагнули відродити в бібліотеці наукове життя. Зокрема, упорядковувалися: «Покажчик до бібліографії І. Франка», «Покажчик до листування І. Франка з М. Драгомановим», «Покажчик до Літературно-наукового вісника за рр. 1898–1919». Водночас готувалися матеріали до бібліографій Михайла Драгоманова (Я. Дашкевич, Ю. Заяць, А. Павенцький), Лесі Українки (М. Деркач), Михайла Возняка (Ю. Заяць), Філарета Колесси (Д. Залеська-Колесса) [56, арк. 42]. Дирекція прагнула відкрити Кабінет Івана Франка, до якого мала б увійти «рукописна спадщина поета і його бібліотека, яка в загальному книгоховищі і невідповідно зберігається» [56, арк. 43].

Щоправда, звичну (поточну) роботу бібліотекарів часто перебивали «доручення Львівського обкому партії», зокрема, прочитати доповіді в районах на тему «вандальської діяльності українсько-

бандерівських націоналістів», «міжнародного положення», «правильної здачі хлібозаготівлі»; відпрацювати кожному працівникові 20 год. для «відбудови знищеного гітлерівцями міста Львова» [56, арк. 44]. Доводилося готувати виставки на честь «роковин історичних революційних подій та роковин смерті визначних революційних діячів, письменників та вчених» (зокрема, у 1945 р. було підготовлено 20 виставок) [56, арк. 39].

Як свідчить звіт дирекції за 1945 р., «відділ опрацювання під керівництвом І. Пашкевича виказав великі досягнення у своїй праці». Оскільки будівля бібліотеки у роки війни була частково зруйнована (вибито вікна, поламано двері і меблі), «книжки лежали стосами на землі», зокрема «200 000 томів книжок Бібліотеки Львівського університету». У звіті дирекція стверджує, що «не краще представлялася справа в бібліотеці при вул. Радянській, зокрема з газетним відділом». Поверталися збірки іншим «власникам» — Педагогічній бібліотеці, Інституту архітектури, Інституту економіки (загалом понад 10 тис. томів). Звозилися й розбиралися приватні книгозбірні, власники яких виїхали або померли в роки війни. Власне всі ці книжкові завали довелося впорядковувати найбільшому відділу бібліотеки — опрацювання (15 осіб) [56, арк. 29, 44]. Разом з І. Пашкевичем працювали старші бібліотекарі М. Яцків, К. Малицька, О. Павлівський, У. Сітницька, бібліотекарі Г. Капустій, М. Ванчицька, П. Олексин, М. Савицька, С. Ковальська, С. Зуб, технічні бібліотекарі А. Юрчишин, М. Лучків, М. Денека, І. Сімович, помічник бібліотекаря М. Охримович.

Особливо творчо і затишно працювалося завідувачеві у колі його давніх знайомих письменників, на цей раз підлеглих, Константи́ни Малицької (1872–1947) і Михайла Яцківа (1873–1961).

Енергійна Константина Малицька походила з освіченої галицької родини: дід по матері — отець Антоній Петрушевич — обирався послом до Галицького сейму і депутатом Віденського парламенту, мати Олена 1884 р. стала співзасновницею «Товариства руських жінок»; батько — отець Іван рано помер. Константина написала низку січових пісень, прозових творів, редагувала дитячий двотижневик «Дзвінок», обиралася головою (1923–1924) і членом управи (1925–1939) «Союзу українок», була почесним членом НТШ, «Просвіти», «Рідної школи». Буремного 1944-го

72-річна письменниця і перекладачка на запрошення В. Щурата почала працювати в науковій бібліотеці, де мріяла «зладити реєстр письменників і перекладачів для дітей і юнацтва» [33; 36]. У звіті бібліотеки за 1945 р. зазначено, що, працюючи в відділі опрацювання, вона впорядкувала бібліографію української дитячої книги (2 553 твори) і підготувала список ілюстраторів тих книжок (277 позицій). Водночас із бібліографії Івана Левицького «виписала 860 творів на 1 720 картках» і готувала «для Києва» бібліографію галицьких «художників й ілюстраторів галицьких, буковинських і закордонних видань» [56, арк. 50].

72-річний старший бібліотекар Михайло Яцків, який працював у бібліотеці ще з 1940 р., підготував до видання два друковані аркуші бібліографії творів академіка В. Щурата, яка складалася з підрозділів: поезія, оповідання, статті і студії, переклади, критика, різне, доповнення. Він також готував до друку спогади про І. Франка і В. Стефаніка (вийшли 1946 р.), нові власні новели і романи [56, арк. 50; 59]. Зрозуміло, що І. Пашкевич добре знав популярні довоєнні праці М. Яцківа — повісті та оповідання, навіяні впливами західноєвропейських матеріалів, цінував його редакторську працю в краєзнавчому часописі «Рідний край».

Велику поточну роботу виконувала старший бібліотекар відділу Уляна Сітницька (1909–1991), колега І. Пашкевича по довоєнній праці в Академічній гімназії, краєзнавець, перша професійна викладачка тіловиховання в Галичині, активістка «Пласту», Товариства охорони дітей і опіки над молоддю [64, с. 361, 436, 503, 674, 683, 684, 686, 693].

Згідно з ухвалою Президії АН УРСР, у червні 1945 р. «почалося списування найцінніших рукописів та старих польських друків для передачі їх Польщі». У грудні цього ж року розпочато відбір «до відправки в Академію наук СРСР у Москву 10 000 томів польської наукової літератури» [56, арк. 52]. Видається, що І. Пашкевич, як і інші колеги, не сприймали розпорошення фондів Осолінеуму та інших бібліотек регіону, об'єднаних радянською адміністрацією в 1939–1941 і 1944–1945 рр.

Як свідчать службові документи, у 1946 р. працівники відділу мали описати 5 тис. книг. На бібліографічні картки не вистачало скриньок, про що завідувач наголосив у виступі на нараді

при дирекції 30 листопада 1946 р. [47; 49; 50]. Дошкуляв і холод, оскільки для обігріву кімнат не вистачало вугілля і дров.

Співробітники відділу опрацювання залучалися до впорядкування фондів окремих громадських і приватних бібліотек, які наприкінці 1939 р. нова влада націоналізувала й передала до Бібліотеки АН УРСР у Львові. Це фонди бібліотек: Оссолінеуму (232 140 прим.), Павліковських (26 000), Баворовських (50 000), НТШ (240 121), Народного Дому (150 000), Студіону (70 000), Єврейської (21 900) — всього 790 161 примірник. Щоправда, частину цих збірок пограбувала в роки Другої світової війни німецька адміністрація. 1945 р. фонди бібліотеки збільшилися за рахунок передачі бібліотеки Василіанського монастиря (90 000), Духовної семінарії (120 000), а також закупів (6 485). Загалом на 31 серпня 1946 р. у фондах бібліотеки нараховувалось 1 541 485 друкованих видань і рукописних джерел [17].

Упродовж 1946 р. працівники відділу опрацювання (33 особи) закаталогізували 23 230 видань (книг, журналів, газет), написали 21 903 картки до алфавітного і 32 588 карток до систематичного каталогів, 706 карток до каталогу періодики, для кабінету марксизму-ленінізму закаталогізовано 5 969 книг. Як відзначено у річному звіті філіалу бібліотеки, план відділу недовиконано (мали опрацювати 60 тис. книг, річників періодики), бо його працівники були залучені до відбору і пакування 582 ящиків книг до Польщі, перенесення 217 тис. друків до головного сховища, допомагали іншим відділам (бібліографічному, обслуговування). Водночас різко зменшилася кількість працівників: семеро поляків виїхали до Польщі, ще двоє (Охримович і Зеленська) померли. Новачки не мали бібліотечної освіти, не знали російської мови, «на якій була написана велика частина книжок». За рік надійшло чимало російськомовних книг з наукових бібліотек і університетів Москви, Ленінграда, Казані, Саратова, Томська [30, арк. 14-19].

І. Пашкевич радив з успіхів колег з інших відділів, зокрема рукописів, які описували кириличні рукописи XV–XVIII ст. зі збірки А. Петрушевича, листи Ольги Кобилянської, братів Олександра, Володимира й Осипа Барвінських та ін. Він також регулярно спілкувався із завідувачем відділу стародруків, працівники якого у 1946 р. уніфікували збірки кириличних стародруків

(зокрема, 625 з колекції Оссолінеуму), перебравши з бібліотеки Греко-католицької духовної семінарії і Студіону 709 кириличних стародруків, а заодно перенесли на нові залізні стелажі 6 943 старі видання [30, арк. 21-23]. І. Пашкевич брав участь у бібліографічних нарадах, де обговорювалися проблеми бібліографії української книги 1798–1914 рр. (доповідав Я. Дашкевич), технічної книги (В. Данілевський) [30, арк. 26]. Бував у кабінеті Івана Франка (завідувач М. Штеліга), який був створений розпорядженням Президії АН УРСР 7 травня 1946 р. На той час у кабінеті зберігалася бібліотека письменника та його рукописна спадщина (150 листів, рукописів праць). До речі, на 23 серпня 1944 р., за свідченням М. Деркач, ця унікальна бібліотека налічувала 7 920 томів, зокрема 410 стародруків. Реально у ній було близько 12 тис. одиниць (частину видань власник об'єднав у конволюти) [27, арк. 15-16; 5, с. 31].

1947 р. відділ опрацювання нарешті переїхав із тісних кімнат на вул. Радянській, 24 до головного корпусу бібліотеки на вул. Стефаника, 2. Туди ж переїхав відділ рукописів, правда, більшу частину колекції юдаїки було запаковано для передачі до Києва. На цей час разом із І. Пашкевичем у відділі працювало 25 осіб, які заінвентаризували впродовж року 16 964 позиції, заіндексували 15 372 книги, написали 18 238 карток до алфавітного, 25 365 карток до систематичного каталогу, опрацювали 7 700 книг до загального книгосховища, 5 075 — до кабінетів, 7 665 журналів, 64 річники газет [27, арк. 15-17]. Заведено робочу картотеку на серійні, багатотомні й колективні видання, проведено впорядкування каталогів 1940–1941 рр.

У 1948 р., як свідчить звіт І. Пашкевича, працівники відділу заінвентаризували 35 762 та заіндексували 399 994 книги, в т. ч. ново-поступлені 34 365, старого фонду — 4 422, кабінету І. Франка — 857. Найбільше книг і брошур передали до центрального книгосховища (24 036), кабінету марксизму-ленінізму (3 436); невеликі партії скеровано до відділів картографії (1 191), рукописів (12), єврейської літератури (84), спецфондів (35). Водночас написано 131 284 каталожних карток [21].

І. Пашкевич із сумом сприйняв зміну керівництва бібліотекою, коли 1949 р. її очолив далекий від книгознавства А. Одуха. Невдовзі усунуено й Я. Дашкевича, а очолений ним відділ бібліографії почав

готувати в наступні роки пропагандистські картотеки «Націоналісти і космополіти — вороги народу», «Подолання пережитків капіталізму в свідомості людей», бібліографічний покажчик «Я. Галан» (1951 р. вийшов накладом 10 тис. примірників) [21; 4, арк. 3]. Як бачимо, тоталітарний режим використовував у своїй ідеологічній роботі не лише партійні комітети, вузи, школи, театри, але й бібліотеки.

У звіті за 1949 рік І. Пашкевич зазначив, що його 22 працівники заінвентаризували 31 338 книг, 4 061 журнальну одиницю, 1 189 одиниць поточної літератури, перевірили на дублетність з каталогами 8 529 книг; передали у фонди 38 489 книг, 3 821 журнал, «97 штук нот»; написали 34 300 каталожних карток; влили до каталогів: алфавітного — 41 157; систематичного 31 394, робочого — 3 685, зведеного — 35 029, «Книжкових палат» — 29 901 карточку. Особливо велику увагу приділено копіюванню карток алфавітного каталогу бібліотек Народного Дому і НТШ. Дві комісії, що перевіряли відділ, визнали незадовільною схему індексації розділу «ВКП(б)», тому два працівники виїжджали перейняти досвід до Москви і Києва. Відтак складено дві інструкції — для опрацювання книг із колективним автором і з розкладання карток в алфавітному порядку, а також «Покажчик до давнього предметного (систематично-бібліографічного) каталогу». Підібрано 803 книжки для двох підшефних колгоспів у с. Стоянові Радехівського району, якими опікувалася бібліотека. Основні виробничі показники, як свідчив завідувач, відділ виконав за десять місяців — до 10-річчя возз'єднання Західної України з УРСР. Цікаво, що хтось у дирекції відредагував цей звіт, викресливши слова професора філології «меліорація» карток (вставлено «впорядковано»), «підготовано» (виправлено «підготовлено»), «приведено в порядок» («впорядковано») [22].

Чималу дискусію у бібліотеці викликав рапорт директорові від І. Пашкевича, який він написав у вересні 1949 р. після узагальнення досвіду роботи бібліотек у Москві (Бібліотека ім. В. Леніна, Бібліотека АН СРСР, Всесоюзна Книжкова палата) і Києві (Бібліотека АН УРСР). У ньому, зокрема, стверджено необхідність реорганізації діяльності відділів опрацювання та комплектування. До функції останнього він пропонував перенести штампування

книжок, роботу з картковим репертуаром Всесоюзної Книжкової палати і Книжкової палати УРСР, перевірку дублетності, інвентаризацію книжок [55], що викликало незгоду завідувача відділу комплектування Я. Янчака, яку він виклав у великій доповідній записці на ім'я директора. Я. Янчак вважав, що пропозиції колеги відірвані «від реальних умов нашої праці і страждають формалізмом» [19]. Утім, комісія (Ващекіна, Іринархов, Сакк, Луцик, Булах, Володарська, Янчак) визнала доцільними частину пропозицій Івана Омеляновича, зокрема про передачу процесу штемпелювання та інвентаризації до відділу комплектування [46].

7 січня 1950 р. І. Пашкевича зняли з посади завідувача відділу опрацювання і перевели на посаду головного бібліотекаря відділу бібліографії. В наказі, який підписав директор А. Одуха, було зазначено: «За незабезпеченням керівництва відділом тов. Пашкевича звільнити від обов'язків завідуючого відділу опрацювання» [7]. Його замінила політично надійна працівниця, уродженка Московської області, член КПРС Зінаїда Сакк [35].

Як свідчить звіт відділу опрацювання за 1950 р., колектив скоротився з 24 до 16 осіб (завідувач відділу, зав. сектору каталогів, 3 старші бібліотекарі, 8 бібліотекарів, 2 помічники бібліотекарів, технічний бібліотекар). За рік опрацьовано 38 427 книжкових одиниць і 14 387 журналів; написано і вліто карток у каталоги: алфавітний — 37 644, систематичний — 36 925, робочий — 12 585, генеральний — 35 585. Два співробітники відділу їздили переймати досвід опрацювання і комплектування до Київської бібліотеки АН УРСР. За порадою дирекції особливу увагу звернуто на кардинальну переробку розділу «Марксизм-ленінізм» систематичного каталогу [26]. Цього року І. Пашкевича разом з Р. Бичковою, В. Вулах, М. Гуменюком, П. Іринарховим, Т. Козачук, Р. Луциком та ін. дирекція залучила до бригади, яка перевіряла «засмічені» застарілою літературою фонди колишньої бібліотеки НТШ на вул. Радянській, 24 [34, с. 413-414]. В інвентарній книзі («Каталогъ старопечатныхъ книгъ. Отд. Русское. Музей А. Петрушевича», 383 позиції) відділу рідкісної книги виявлено запис І. Пашкевича: «При перевірці дня 23.І.1950 знайдені книжки зазначено знаком: (червоний кружечок). Підписи: Ром. Луцик, Пашкевич».

Завжди радо І. Пашкевич зустрічав у бібліотеці давнього приятеля історика І. Крип'якевича. У 1951–1952 рр. учений консультував працівників Львівської наукової бібліотеки щодо впорядкування бібліографії «До 300-річчя приєднання України до Росії», рекомендувавши залучити до цього Київську публічну бібліотеку [4, арк. 6].

2 червня 1951 р. відбулася виробнича нарада керівного складу працівників Львівської бібліотеки АН УРСР, на якій розглянули питання про розбір і впорядкування фондів концентрації. В нараді брали участь: Голова Ради Львівського філіалу АН УРСР, дійсний член АН УРСР Й. Штокало, директор бібліотеки А. Одуха та завідувачі відділів. 4 червня розпочато виконання цього завдання, до якого залучено О. Кізлика, Г. Гавронського, С. Роголю, І. Салагуба, І. Пашкевича, Р. Луцика, Я. Келлес-Крауз, М. Люфтову (на півдня) [53]. Упродовж цього та наступного років І. Пашкевича знову залучили до перевірки фондів колишньої бібліотеки НТШ та книгосховищ центрального корпусу. З нагоди 35-річчя Великого Жовтня та за велику понадпланову роботу з перевірки книгосховищ йому та О. Кізлику, Т. Козачук, Р. Луцику дирекція винесла подяку із занесенням до особової справи [34, с. 418-422].

У цей час бібліограф доопрацьовував матеріали до словника українських псевдонімів [51, арк. 21зв.], бібліографію періодики про революційні події 1848 р. [52, арк. 60], упорядковував бібліографічний путівник «Красзнавство Львівщини» [32].

12 лютого 1954 р. відбулася розширена виробнича нарада за участю О. Куца, А. Дуркота, З. Вашекіної, А. Тарапати, М. Гуменюка, І. Шаповалова, Є. Лазеби, Т. Воробйова та І. Пашкевича, на якій обговорено інформацію про хід індексації літератури у відділах, формування картотеки рецензій у групі обслуговування каталогів [42; 44; 48].

На другий-третій квартали 1954 р. відділ бібліографії запланував складання тематичних картотек, зокрема «Історичне минуле західних областей Української РСР за радянськими джерелами», «Праці Львівських вчених (до 15-річчя возз'єднання західних областей України в єдиній Українській Радянській державі)», до впорядкування яких залучено І. Пашкевича [28, арк. 13, 14, 43].

У посадовій інструкції І. Пашкевича-бібліографа зазначено, що в його обов'язки входило: «1. Обслуговування читачів консультаціями, письмовими та усними бібліографічними довідками. 2. Відповідав за розділи картотеки газетно-журнальних статей: мистецтво, мовознавство. 3. Брав участь у виконанні науково-бібліографічної тематики. 4. Участь у інформаційно-бібліографічній роботі. 5. Чергування по відділу згідно графіка». Інструкцію від 10 грудня 1954 р. підписали завідувач відділу М. Гуменюк та І. Пашкевич [45, арк. 3].

1955 р. у відділі бібліографії, крім завідувача М. Гуменюка, працювало ще 11 осіб, які основні зусилля скеровували «на опрацювання літератури і складання алфавітного генерального каталогу на літературу, придбану для бібліотеки з 1952, а також на літературу старих фондів, які пройшли переінвентаризацію» на «поліпшення довідково-бібліографічної роботи, над розгортанням роботи зі складання бібліографічних покажчиків різних галузей знань» [29, арк. 53-56]. Працівники відділу обслужили 3 265 читачів, видали 1 390 усних і 206 письмових бібліографічних довідки. На семінарах відділу [43, арк. 46] з метою підвищення фахової кваліфікації заслухано бібліографічні огляди та реферати: «Бібліотека АН СРСР» (Є. Лазеба, 25 лютого), «Бібліотечна справа в країнах народної демократії» (Китай, МНР, Польща) (О. Кізлик, 19 березня), «Бібліотечна справа в країнах народної демократії» (Болгарія, Чехословаччина, Угорщина) (І. Пашкевич, 31 травня), «Науково-бібліографічна робота бібліографічного відділу Державної ордену Леніна бібліотеки СРСР ім. В. І. Леніна» (Є. Лазеба, 28 червня), «Досвід роботи Державної наукової бібліотеки Міністерства культури та бібліотеки Міністерства по складанню бібліографій з питань техніки» (І. Шаповалов, 25 вересня), «Бібліографічні покажчики з питань науки, культури і освіти у фондах відділу бібліографії» (К. Слюсаренко, 29 листопада) та ін. [29, арк. 55]. Готувалися списки літератури для виставок і календаря знаменних дат (до 60-річчя від дня народження М. Рильського; 10 років возз'єднання Закарпатської України з Радянською Україною; 85-річчя від дня народження В. І. Леніна та ін.). Чимало часу витрачено на вливання карток (3 220) у систематичний і

алфавітний каталоги відділу, удосконалення картотек газетно-журнальних статей (розписано 9 160, розібрано 61 648, вліто 70 800 карток), художньої літератури, рецензій. Передано до друку бібліографічні покажчики «Соціалістична Львівщина в 1954 році», «700 років м. Львова», «Ярослав Галан», «Юрій Федькович». Продовжено впорядкування бібліографічних покажчиків «Наукові праці вчених Львова. Суспільні науки», «Маркіян Шашкевич», «Композитор Станіслав Людкевич». На замовлення Інституту суспільних наук АН УРСР розширено тематичні картотеки «Економічне і політичне становище Західної України в 1917–1939 рр.» (додано 650 назв), «Історичне минуле західних областей УРСР» (2 205 назв). А для Інституту агробіології впорядковано картотеку «Агробіологічні основи правильних сівозмін у західних областях УРСР» (1 000 назв) [29, арк. 19, 55-62].

У «Звіті про роботу відділу бібліографії Львівської бібліотеки АН УРСР за 1956 рік» зазначено, що його співробітники брали участь у підготовці каталогів «Іван Франко», «Матеріалів до словника української літератури. Львівська організація СПУ», картотеки «Історичне минуле західних областей УРСР» (виконувалася на замовлення Інституту суспільних наук АН УРСР), позапланово готувалися бібліографії праць І. Свенціцького та І. Крип'якевича. Зокрема, І. Пашкевич брав участь у складанні двох бібліографічних покажчиків [31; 58]. На методичному семінарі відділу обговорено реферати М. Гуменюка «Іван Франко та бібліографія» (3 травня 1956 р.), «Життя та бібліографічна діяльність М. Ф. Комарова» (16 листопада, 6 грудня) та ін. [25, арк. 1-7]. У цей час І. Пашкевич надавав молодим читачам усні довідки, відбирав статті до систематичного каталогу і планових бібліографічних покажчиків, які готувалися до друку, керував гуртком з вивчення англійської мови.

У перспективному плані бібліотеки на 1956–1960 рр. та відділу бібліографії (завідувач М. Гуменюк) заплановано підготовку бібліографічних та рекомендаційних покажчиків, картотеки рукописних фондів. І. Пашкевичеві доручено впорядкування картотеки матеріалів «Історія української мови» («згідно побажань Інституту суспільних наук АН УРСР»), яка мала вийти в 1958 р.

[40; 41]. 10 липня 1957 р. І. Пашкевича звільнили у «зв'язку з переходом на пенсію» [6]. 7 березня 1959 р. він помер від інсульту, похований у родинному гробівці на Личаківському цвинтарі.

Як бачимо, доля педагога та бібліотекознавця Івана Омеляновича Пашкевича стала відображенням складного літопису двох наукових бібліотек Львова, загалом покоління західних українців, які в умовах польської займанщини і радянського тоталітаризму оберігали надбання національної культури.

1. Автобіографія Пашкевича Івана Омеляновича. 1945 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 3о/с, од. зб. 163. — Арк. 119-119зв.
2. Акт перевірки ходу виконання робіт відділу рукописів Бібліотеки АН УРСР. 1950 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 264. — Арк. 28-29.
3. Акт проверки выполнения тематического плана научных работ библиографического отдела Библиотеки АН УССР от 17.V.1950 г. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 264. — Арк. 26-27.
4. Бібліографічний відділ бібліотеки АН УРСР у Львові. Звіт за 1951 рік від 5.XII.1952 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 342. — Арк. 1-6.
5. Бібліотека Івана Франка: науковий опис: у 4 т. / [наук. кер. проекту Г. Бурлака]; НАН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка. — Київ, 2010. — 624 с.
6. Виписка з наказу № 137 по Львівській бібліотеці АН УРСР від 18.VI.1957 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 3о/с, од. зб. 163. — Арк. 168.
7. Виписка з наказу № 5 по Львівській бібліотеці АН УРСР від 7.I.1950 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 3о/с, од. зб. 163. — Арк. 154.
8. Виписка из трудовой книжки Пашкевича Ивана Омеляновича от 15.V.1951 г. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 3о/с, од. зб. 163. — Арк. 136.
9. Головата Л. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. 1940–2005 : історичний нарис / Лариса Головата // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника : [зб. наук. пр.]. — Львів, 2005. — Вип. 13. — С. 144-174.
10. Головний каталог студентів // ДАЛЮ. — Ф. 26 (Університет ім. Я. Казимира у Львові), оп. 15, од. зб. 106 (1898–1899). — 311 арк.

11. Головний каталог студентів // ДАЛО. — Ф. 26, оп. 15, од. зб. 107 (1899–1900). — 312 арк.
12. Головний каталог студентів // ДАЛО. — Ф. 26, оп. 15, од. зб. 108 (1899–1902). — 307 арк.
13. Головний каталог студентів // ДАЛО. — Ф. 26, оп. 15, од. зб. 109 (1899–1902). — 329 арк.
14. Головний каталог студентів // ДАЛО. — Ф. 26, оп. 15, од. зб. 110 (1900–1901). — 323 арк.
15. Головний каталог студентів // ДАЛО. — Ф. 26, оп. 15, од. зб. 111 (1900–1901). — 330 арк.
16. *Дзьобан О.* Барвінський Богдан Олександрович / *О. Дзьобан* // Українська журналістика в іменах : матеріали до енцикл. слов. / за ред. *М. М. Романюка*. — Львів, 2002. — Вип. 8. — С. 13-18.
17. Довідка Бібліотеки Академії наук у Львові від 7.IX.1946 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 90. — Арк. 98-99.
18. Життєпис Пашкевича Івана Омеляновича. 1945 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 3о/с, од. зб. 163. — Арк. 115-115зв.
19. Зауваги завідуючого відділом комплектування Я. В. Янчака директора Львівської бібліотеки АН УРСР до рапорту завідуючого відділом І. О. Пашкевича від 30.IX.1949 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 264. — Арк. 48-54.
20. Заява Івана Омеляновича Пашкевича про прийняття на посаду головного бібліотекаря від 3.I.1945 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 3о/с, од. зб. 163. — Арк. 114.
21. Звіт за 1948-й рік від 29.XII.1948 р. Відділ опрацювання // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 167. — Арк. 1-2зв.
22. Звіт за 1949 рік від 15.XII.1949 р. Відділ опрацювання // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 215. — Арк. 1-5.
23. Звіт за роботу філії Бібліотеки Академії наук УРСР у Львові за 1945 рік // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 77. — Арк. 26-45.
24. Звіт за час від 1.X.1939 до 31.XII.1940. Опрацьований д-ром Пашкевичем // Наукова бібліотека Львівського національного університету ім. І. Франка. Архів відділу рідкісної книги. — Арк. [1-36].
25. Звіт про роботу відділу бібліографії Львівської бібліотеки АН УРСР від 29.II.1956 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 659. — Арк. 1-12.
26. Звіт про роботу відділу опрацювання Львівської бібліотеки АН УРСР за 1950 рік // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 279. — Арк. 1-4.

27. Звіт про роботу Львівського Філіалу Бібліотеки Академії наук УРСР за перше півріччя 1947 року // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 122. — Арк. 15-40.
28. Звіт про роботу Львівської бібліотеки Академії наук УРСР за 1954 рік // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 501. — Арк. 3-137.
29. Звіт про роботу Львівської бібліотеки Академії наук УРСР за 1955 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп.1, од. зб. 560. — Арк. 3-131.
30. Звіт про роботу Філіалу Бібліотеки Академії Наук УРСР у Львові за 1946 рік // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 90. — Арк. 14-39.
31. Іван Якович Франко: каталог творів письменника та літератури про нього: до сторіччя з дня народження [1856–1956] ; [склали: *М. П. Гуменюк, В. К. Гумецький, С. А. Даревич, Є. Є. Кравченко, О. П. Куц*, за участю *І. О. Пашкевича* ; ред. *О. І. Дей*] ; Львів. б-ка АН УРСР. — Львів, 1956. — 176 с., іл., 1 портр.
32. Інформація завідуючого відділом бібліографії Бідненка про наукову роботу співробітників у 1951–1954 рр. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 264. — Арк. 15.
33. Константина Малицька (30 травня 1872 — 22 січня 1947 рр.). Запрошення-буклет / [упоряд.: *Я. Лялька*]. — Львів, 2009. — 12 с.
34. *Кусий Л.* Відділ спецфондів Львівської наукової бібліотеки АН УРСР (1945–1953) / *Леся Кусий* // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника : [зб. наук. пр.]. — Львів, 2008. — Вип. 1 (16). — С. 399-425.
35. Личная карточка Сакк Зои Павловны // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 3о/с, од. зб. 204. — Арк. 264.
36. Малицька Константина // Енциклопедія Українознавства: слов. частина. — Перевид. в Україні. — Львів, 1994. — Т. 4. — С. 1449.
37. Особистий листок по обліку кадрів Пашкевича Івана Омеляновича // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 3о/с, од. зб. 163. — Арк. 117-118.
38. Особистий листок по обліку кадрів Пашкевича Івана Омеляновича від 4.I.1944 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 3о/с, од. зб. 163. — Арк. 112-113зв.
39. Пашкевич Стефанія // Енциклопедія Українознавства: слов. частина. — Перевид. в Україні. — Львів, 1996. — Т. 5. — С. 1966.
40. Перспективний план роботи відділу бібліографії Львівської бібліотеки АН УРСР на 1956–1960 рр. від 2.VII.1955 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 614. — Арк. 7-10.

41. Перспективний тематичний план науково-бібліографічної роботи Львівської бібліотеки АН УРСР на 1956–1960 рр. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 613. — Арк. 6-11.
42. План роботи Львівської бібліотеки Академії наук УРСР на II квартал 1954 року від 20.III.1954 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 498. — Арк. 31-43.
43. План роботи Львівської бібліотеки Академії наук УРСР на II квартал 1955 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 558. — Арк. 44-54.
44. План роботи Львівської Бібліотеки Академії Наук УРСР на III квартал 1954 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 498. — Арк. 79-86.
45. Положення про Львівську наукову бібліотеку Академії наук Української РСР від 25.V.1954 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 493. — Арк. 1-7.
46. Предложення по кординації роботи відділу комплектування та опрацювання Львівської бібліотеки АН УРСР від 17.XI.1950 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 264. — Арк. 45-47.
47. Протокол № 2 зборів завідуючих відділами Бібліотеки Академії наук УРСР на день 24 квітня 1946 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 89. — Арк. 3-4.
48. Протокол № 3 виробничої наради працівників Львівської бібліотеки АН УРСР при директорі від 12.II.1954 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 498. — Арк. 14-16.
49. Протокол № 4 зборів завідуючих відділами Бібліотеки АН УРСР від 2.XI.1946 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 89. — Арк. 5-6.
50. Протокол № 5 зборів завідуючих відділами Бібліотеки від 30.XI.1946 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 89. — Арк. 9-10.
51. Протокол № 5 наукової наради у Львівській бібліотеці АН УРСР від 18.V.1950 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 264. — Арк. 21-25.
52. Протокол № 8 наукової наради у Львівській бібліотеці АН УРСР від 27.XII.1950 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 264. — Арк. 59-63.
53. Протокол виробничої наради керівного складу робітників Львівської бібліотеки АН УРСР від 2.VI.1951 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 328. — Арк. 22-24.

54. Протокол наради при дирекції Бібліотеки Академії наук УРСР від 21.XI.1946 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 89. — Арк. 7-8.
55. Рапорт завідуючого відділом опрацювання директору Львівської бібліотеки АН УРСР від 16.IX.1949 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 264. — Арк. 55-58.
56. Річний звіт про роботу Філіалу за 1945 рік // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 77. — Арк. 1-62.
57. Робочий звіт сектора II Бібліотеки АН УРСР по вул. Оссолінських № 2 за час праці від 1.I до 21.XII.1945 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 77. — Арк. 52-54.
58. Соціалістична Львівщина 1955 р.: бібліогр. покажч. / [уклад.: *О. Д. Кізлик, Є. М. Лазеба*, за участю *І. О. Пашкевича*; ред. *Є. М. Іванців*]. — Львів, 1959. — 166 с.
59. *Струк Д. Г.* Яцків Михайло / *Д. Г. Струк* // Енциклопедія Українознавства: слов. частина. — Перевид. в Україні. — Львів, 2000. — Т. 10. — С. 4002-4003.
60. Товариство «Просвіта» у Львові (1868–1939): покажчик видань / [упоряд.: *Л. Головата, Л. Суц, О. Бербека*]; НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника, Від-ня «Наукова бібліографія і книгознавство». — 2-е вид., випр. і допов. — Львів, 2008. — 518 с.
61. Товариство «Просвіта» у Львові : покажчик видань 1868–1939 / [уклад.: *О. Г. Бербека, Л. В. Головата*]; НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника. — Львів, 1996. — 580 с.
62. Характеристика на тов. Пашкевича Івана Омеляновича, бібліографа бібліографічного відділу ЛБ АН УРСР від 25.V.1953 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 30/с, од. зб. 163. — Арк. 156.
63. *Шаблій О.* Володимир Кубійович : енцикл. життя і творення / *Олег Шаблій*; НТШ в Європі. — Париж; Львів: Фенікс, Укр. акад. друкарства, 1996. — 704 с.
64. Ювілейна книга Української академічної гімназії у Львові / [гол. ред. *О. Домбровський*]. — Філядельфія; Львів, 1995. — Ч. 3. — 896 с.